N°. 377. 1854.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . " 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van ƒ 1, het zegelregt daaronder begrepen.

VRIJDAG 11 AUGUSTUS.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . " 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 70, Ned. Cour.

De beraadslagingen over het Wetsontwerp tot vaststelling van het Reglement op het beleid der Regering in Nederlandsch Indië leveren meer dan eene uitnemende bijdrage op, tot de kennis der beginselen van de verschillende staatspartijen; maar ook en niet minder tot de karakterkunde van de Volksvertegenwoordigers. Wij kunnen ons niet onthouden, daarvan de volgende proeve te geven.

Bij art. 104 werd voorgedragen, dat "de Gouverneur-"Generaal en de Luitenant-Gouverneur-Generaal, ter zake "van misdrijf of overtreding, in of buiten de waarneming "hunner bediening begaan, teregt staan voor den Hoogen "Raad der Nederlanden."

Den heer Thorbecke scheen het toe, "dat dit artikel "verder gaat dan de Grondwet gedoogt."

"Het geeft een *forum privilegiatum.*"

"Dat kon geschieden volgens de oude Grondwet, "volgens de artt. 175 en 176."

"De artt. 159 en 160 der herziene Grondwet van 1848 spreken alleen van *ambtsmisdrijven.*"

"Zoodanig *forum privilegiatum*, zoo uitgestrekt als "het bestond of bestaan kon volgens de vorige Grond-"wet, heeft de herziene grondwet niet gewild. Er kan "geen *forum privilegiatum* zijn volgens deze Grondwet, "dan wegens *ambtsmisdrijven.* En hetgeen reeds buiten "twijfel gesteld wordt door eene eenvoudige vergelijking "der tegenwoordige met de vorige Grondwet, vindt, "zoo mogelijk, versterking in de Memorie van Toel., "door de Regering in 1848 bij het Vde Hoofdstuk "gevoegd."

De Minister van Koloniën was van gevoelen, "dat "het zich wel verdedigen laat, dat men bij toepassing "van art. 159 der Grondwet, *in dit speciale geval* aan "de werking daarvan *eenige uitbreiding* geeft."

De heer van Rappard, president van het Provinciaal-Geregtshof van Gelderland, begreep, "dat de Grondwet "zeker onwikkelijk aan den wetgever overlaat, om te "bepalen voor welken regter of voor welk regtscollegie "ieder zal te regt staan, omdat in art. 150 staat: "niemand kan, tegen zijnen wil, worden afgetrokken "van den regter, dien de wet hem toekent."

Men had dus hier drie stellingen:

1o. De letter en de geschiedenis der Grondwetsherziening verbieden het *forum privilegiatum* verder uit te strekken dan tot ambtsmisdrijven.

2o. De Grondwet laat voor een speciaal geval uitbreiding toe van hetgeen zij toestaat of verbiedt.

3o. De Grondwetsherziening heeft niets beslist.

Men treft dus aan: een karaktertrek van naauwgezette eerlijkheid,

een transactiegeest,

eene onverschrokken reactie.

De geschiedenis der laatste maanden, gepersonifieerd in den heer Thorbecke, die, aan beginselen getrouw blijvende, slechts voor overmagt wijkt;

den heer Pahud, die in *elk* Ministerie als specialiteit zitting neemt;

den heer van Rappard, die "de tegenovergestelde "rigting" handhaaft.

Met regt, naar ons inzien, vroeg de heer Thorbecke: "Indien doorgaat, 't geen de heer van Rappard heeft "gezegd, wat beteekent dan de wijziging der Grondwet? "Wat beteekenen dan de zoo duidelijk uitgedrukte "gronden der wijziging? Indien men niettemin, ondanks "de verandering van den tekst, ondanks de gronden "voor die verandering, handelen kan *alsof men nog "leefde onder de Grondwet van* 1815 *of* 1840, *waartoe "dan veranderd?* Mij dunkt, men gaat in tegen de "Grondwet, tegen de geschiedenis harer vervaardiging, "tegen den zeer duidelijken zin, waarin hare bepalingen "zijn vastgesteld, wanneer men ook nu nog beweert, "de vrijheid te hebben, die onder *de vorige Grondwet* "bestond."

[illegible] die vraag kon de man, die aan de Grondwetsherziening zulk een werkzaam deel nam, niet dadelijk antwoorden. De Minister van Justitie (de heer D. Donker Curtius) zeide: "Ik kan op het oogenblik niet bepaald "zeggen, of bij de Grondwetsherziening de gedachte "gegolden heeft, om dat *forum privilegiatum* voor gewone "delicten, zonder eenige uitzondering, uit te sluiten, of "daaromtrent vrijheid aan een gewonen wetgever heeft "gegeven."

Vreemd was het, dat de Minister van Justitie, uit dien hoofde geen voorstel deed, om de verdere discussie te verdagen; gelukkig, dat zulks geschiedde door den heer Godefroi, want den volgenden dag (4 Aug.) stelde de Minister van Justitie eene wijziging voor, waardoor hetgeen, in het oog van den heer Thorbecke, strijdig was met de Grondwet, werd weggenomen. Jammer echter, dat het voorstel tot wijziging gehuld was in een gewaad, waardoor de heer Donker Curtius zich soms onkenbaar maakt, en alleen zijne verwantschap aan de zoogenaamde "tegenovergestelde rigting" deed uitkomen.

"Ofschoon het misschien mogelijk is, de bepaling "van het artikel, gelijk het lag, te rijmen met de letter "van de Grondwet, zoo meent echter de Regering, dat "die bepaling niet overeenkomt met den geest, waarin "art. 159 in de Grondwet is ter neder gesteld. *Gehecht "aan de Grondwet van* 1848, *in den geest, waarin die "is aangenomen*, meent de Regering dit artikel aldus te "moeten voorstellen."

En hoedanig was nu de houding van den heer van Rappard?

"Mijnheer de Voorzitter, daar het artikel, dat thans "door de Regering is voorgesteld, de vraag in het midden "laat, of aan den Hoogen Raad de jurisprudentie over "gewone misdrijven door hooge ambtenaren kan worden "gegeven, berust ik in dit artikel."

Na deze rede van den heer van Rappard werd de beraadslaging gesloten, en het art. zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

En wat blijft er na dat alles nog te denken over?

Het is hoogst moeijelijk de drijfveêren der menschelijke hartstogten na te gaan; maar, o. i., was de discussie hoogst opmerkelijk.

Wat men ook zegge, de bedenking van den heer Thorbecke was allezins gegrond, en de wijziging der Regering drukte daarop het zegel. Maar onbegrijpelijk is het toch, dat de strijd van het voorgedragen artikel met *de letter en den geest* der Grondwet, alleen van de zijde der constitutionnelen was opgemerkt.

Hoogst bevreemdend, dat, nu er op dien strijd op eene afdoende en uiterst bescheidene wijze gewezen werd, men schoorvoetend tot de erkentenis kwam, dat die strijd bestond; ja, niet geringe moeite scheen te worden aangewend, om het nieuwe artikel zoodanig te verwringen en toe te lichten, alsof wijziging slechts concessie, geen *pligt* ware.

Wij hebben vooral het oog op den heer van Rappard, en betreuren het, dat hooggeplaatste mannen in staat zijn zich zoo ver te laten leiden, om in alles hunne kleingeestigheid te openbaren. Dat is juist de verderfelijke partijgeest, waardoor zooveel kwaad is en nog wordt berokkend, dat men niet vraagt, *wat* gezegd en voorgedragen wordt, maar *door wien* het geschiedt. Hoe zich met zulk eene partijgeest laat rijmen eene eerlijke en trouwe handhaving der Grondwet, hebben, onder anderen, het advies van den heer van Rappard en de vrij naïve "rekbaarheid" van den Minister van Koloniën doen zien.

Ofschoon wij meenen genoegzaam te hebben aangewezen, welke beschikking van Regeringswege op he adres over de opleiding van Hervormde predikanten, zal behooren genomen te worden; ofschoon, naar ons inzien, het verzoek, dat daarbij wordt gedaan, met onze constitutionnele beginselen duidelijk in strijd is; nogtans aarzelen wij niet in het adres eene strekking te erkennen, dien wij heilzaam noemden.

Men vraagt "de opheffing en buiten werking stelling "van art. 116 van het Besluit van 2 Augustus 1815, "door hetwelk de Nederlandsche Hervormde Kerk *ver-"pligt* wordt geene leeraars te beroepen dan de zoo-"danigen, die aan 's lands Hoogescholen gevormd en "opgeleid zijn". Met die vraag slaat men de hand aan de nog bestaande betrekking tusschen Kerk en Staat.

De aanhoudende zorg van de Regering moet zich tot bevordering van verlichting en beschaving, ook uitstrekken tot die instellingen, waar de wetenschap bloeit; maar die Staatsinstellingen kunnen niet uitsluitend strekken in het belang van dit of dat kerkgenootschap. De wet op het hooger onderwijs mag de leerstoelen voor het onderwijs in de godgeleerde en daarmede verwante wetenschappen bestendigen, en daardoor zorgen voor de aanvankelijke opleiding tot het leeraarsambt; het blijve aan elk kerkgenootschap overgelaten, om al wat tot de vorming, het onderzoek en de toelating tot het leer- en predikambt, of tot den geestelijken stand vereischt wordt, zelfstandig te regelen. In zoo verre dus heeft het bedoeld adres eene heilzame strekking, omdat het bepaald voorschrift van art. 56, § 1, "tot vorming der kweekelingen voor de "Hervormde godsdienst", niet overeenstemt met ons grondwettig beginsel: "Aan alle kerkgenootschappen in "het Rijk wordt gelijke bescherming verleend." Wij treffen hier eene gewigtige wenk aan bij de aanstaande wettelijke regeling van het onderwijs. Het onderwijs is vrij en wordt, wat het openbaar onderwijs betreft, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, geregeld. De schatkist alleen kome te gemoet in de behoeften van het hooger onderwijs bij de verschillende godsdienstige gezindheden, door het verleenen van subsidiën aan de Seminaria.

Geheel in strijd evenwel met dat beginsel niet alleen, maar met hetgeen nopens de opheffing van dat Regerings-voorschrift was gezegd, is de aanbeveling omtrent de toekomstige benoeming van Hoogleeraren in de godgeleerdheid aan 's lands Hoogescholen. En toch is de heilzame strekking van die aanbeveling niet te miskennen; want zij snijdt elken invloed van *de Kerk* op die benoeming uit. "De Nederlandsche Hervormde Kerk, "terwijl zij aan het toezigt der Overheid nooit in het "allerminst zich heeft onttrokken, heeft echter steeds, "op grond van onvoorwaardelijke onderwerping aan Gods "woord, onafhankelijkheid in leer en kerkvorm gewild; "en de pligtmatige gezetheid op dit haar regt, wel "verre van door verandering der omstandigheden min-"der noodig geworden te zijn, was dubbel behartigens-"waardig, nadat zij geen heerschende Kerk en de Over-"heid, als zoodanig, geene christelijke Overheid was." Uit dat oogpunt mag het beginsel van art. 128 van het organiek besluit bestendigd blijven, dat uitdrukkelijk verklaart: "Alle de Professoren zijn *landsbeambten.*" In volkomen overeenstemming mag een Minister van Binnenlandsche Zaken verklaren, dat bij benoeming van Professoren alleen acht gegeven wordt op het belang der wetenschap, en dat *een regt* van de Hervormde gezindheid buiten aanmerking bleef.

"Een regt van de Hervormde gezindheid." Het is niet twijfelachtig, of de indiening van het door ons besproken adres, moet beschouwd worden, als, regtstreeks of zijdelings, met de handhaving van dat regt in verband te staan, zoodra men het eene beleediging noemt, wanneer een minister van Binnenlandsche zaken verklaart van dat regt een duister denkbeeld te hebben. Die duisterheid moet verdwijnen, wanneer men de erkenning van dat regt door den Staat op de volgende wijze omschreven vindt: "Laat ons vrijheid verlangen "van godsdienstoefening, van opvoeding van armwezen, "van al hetgeen begrepen is in het wezen eener kerk. "Laat ons de onafhankelijkheid der Hervormde kerk "terugvragen in haar geestelijken werkkring (*in sacris*). "Laat ons ernstig bedenken dat het, in pogingen ten "dien opzigte, een te lang verzuimden pligt geldt. "Laat ons vooral steeds in het oog houden dat, om "die pligtbetrachting te doen gelukken, het historisch "en grondwettig aanzijn der Hervormde gezindheid, "overeenkomstig het kerkgeloof dat zij belijdt, een "steunpunt geeft onwaardeerbaar, onmisbaar, en waar-

„van even daarom het verlaten en prijsgeven onver„antwoordelijk is.” Zoo sprak de heer GROEN in zijn werk: „*het regt der Hervormde gezindheid*” en hij kan niet bedoelen, dat de Staat, op eenigerhande wijze, dat *jus in sacris* aanraakt, door in een onderzoek te treden, of het praedicaat van leeraar of geestelijke teregt of ten onregte is verleend. Uit dit oogpunt heeft het adres de heilzame strekking, dat de Regering zich duidelijk verklare, als ongeroepen en onverpligt, om te treden in eene beoordeeling van hetgeen de huishoudelijke gesteldheid van elk kerkgenootschap betreft, ten einde voor het vervolg te worden gevrijwaard voor elke poging om de overheid te laten beslissen over de regten der gemeeute en de willekeur van kerkbesturen. De Regering, in overleg tredende met de kerk over onderwerpen van algemeen staatsbelang, kan alleen met de wettige bestuurders, die het kerkgenootschap vertegenwoordigen in betrekking komen en hierdoor wordt alleen de zelfstandigheid tot eigene regeling en bestuur gewaarborgd.

Er is dus nog eene heilzame strekking van het adres, namelijk: dat, zoo wij hopen, de bestaande spanning in het Hervormde kerkgenootschap ophoude. Zoo het regt der gemeente aan de zijde der minderheid ligt, hoe zou de Regering kunnen tusschen beiden treden. Toegegeven al eens, dat de kerkbesturen in aard en wezen niet kunnen geacht worden de ware vertegenwoordiging der kerk uit te maken, zoodat wijziging in den kiesvorm onder de meest betamelijke eischen der gemeenteleden kan worden gesteld: er is hope, dat de bewustheid der gemeente daarvan spreken zal en de overtuiging bij de meerderheid veld zal winnen, dat niets ondragelijker is dan het juk van kerkelijke heerschzucht en willekeur. Zoo die bewustheid afneemt en eene andere overtuiging heerschen zal, wat bij de indiening van adressen of bij elke zamenwerking der gemeente op kerkelijk gebied openbaar wordt, waartoe dan geaarzeld een kerkgenootschap te verlaten dat in wezen en hoofdzaak haar oorspronkelijk karakter verloor? „Als de eenheid der Nederlandsche Hervormde „kerk noch in het reglement van 1816, noch in dat „van 1853 ligt, maar in *belijdenis* en *geloof*, zoodat „men in het kerkgenootschap der Afgescheidenen te„rug vindt wat men in het Hervormd kerkgenootschap „meent te hebben verloren,” waarom dan den vorm gekozen boven het wezen?

Wij kunnen de Afscheiding misprijzen of betreuren: *op zich zelf beschouwd* is haar karakter eerlijker en redelijker dan het rusteloos en vruchteloos ijveren voor het regt der gemeente, zoo als dit geschiedt door de anti-revolutionnaire partij.

Men heeft getracht eene zekere kleur te geven aan de volgende zinsneden, voorkomende in de redevoering van den heer Thorbecke, in de zitting van den 22 Mei:

„In de hedendaagsche maatschappij, waar, bij de nieuwe vormen, snelle afwisseling, plotselinge sprongen en gestadige proefnemingen der nijverheid, de betrekking tusschen kapitaal en arbeid grootelijks is veranderd, het kapitaal heerscht, ontelbare kleine bedrijven zich in groote ondernemingen oplossen en het evenwigt tusschen de vraag en het aanbod van handenarbeid is verbroken, doet zich steeds een *overvloed* van werkzoekende arbeiders voor, en is hun lot gedurig in hooge mate bekommerend. De toestand ook van hen, die voor het oogenblik bezigheid hebben, grenst steeds aan armoede, om bij de minste crisis in volslagene ellende over te gaan.”

„Ziedaar het pauperismus van onzen tijd, verarming of dreigende verarming eener gansche klasse, eene in de maatschappelijke huishouding diep ingrijpende kwaal; waarvan de verkeerde behandeling voor den Staat, voor de welvaart, voor de zedelijkheid, voor de zelfstandigheid en het gevoel van menschelijke waarde van den talrijksten stand zijner burgers de treurigste gevolgen heeft. Ik vraag: heeft de Staat het welzijn, de ontwikkeling, de beschaving van dien stand te behartigen? Het antwoord kan, geloof ik, niet twijfelachtig zijn. Wij hebben het gehoord, Mijnheer de Voorzitter, van den spreker uit Utrecht, den heer van Goltstein: de Staat heeft te zorgen voor den voorspoed, voor de ontwikkeling, voor de regtsveiligheid zijner ingezetenen. En deze, de talrijkste, de meest behoevende klasse zal in die zorg wel moeten zijn begrepen. Welnu, de geachte spreker uit Utrecht houde het mij ten goede, ik beweer, dat het *onmogelijk* is, van die behartiging de armenzorg voor diezelfde klasse te scheiden.”

De heer van Goltstein bestreed dat gevoelen aldus:

„Het denkbeeld, dat bij den geachten spreker heerscht, komt hoofdzakelijk hierop neder: er is strijd ontstaan tusschen kapitaal en arbeid, en door de ophooping van kapitalen worden de arbeiders cijnsbaar gemaakt aan de kapitalisten, en aan deze gewigtige zaak moet de Staat zich laten gelegen liggen.

De talrijkste klasse der maatschappij staat op de grenzen der armoede, en als die grens wordt overtreden, moet de Staat bijspringen en de verzorging der arbeiders op zich nemen.

Ik begin te vragen: is die voorstelling juist; bestaat die strijd tusschen kapitaal en arbeid, en is er zulk eene stoornis gekomen in de verhouding tusschen kapitaal en arbeid, dat de Staat verpligt zou zijn, zich die zaak aan te trekken? Ik geloof het niet. Het kapitaal is gedwongen tot arbeid zijne toevlugt te nemen; het kan niet voortbrengend gemaakt worden dan door middel van den arbeid, en uit dien hoofde bestaat er eene vredelievende zamenwerking tusschen beide. Die strijd, welke men zich voorstelt, is niet aanwezig; want de verhouding tusschen beiden is zóódanig, dat de een zonder den ander geen voordeel kan opleveren. Maar indien die strijd tusschen kapitaal en arbeid dan mogt ontstaan, is de Staat dan geroepen om zich daarin te mengen? Ik geloof neen. De zaak zou daardoor inderdaad verergeren; want de vrije werking der kapitalen zou gestoord worden. En hier moeten wij dus vasthouden aan den welbekenden regel, dat de nijverheid bij vrije werking het grootste voordeel oplevert.

Willen wij ons een voorbeeld voor oogen stellen, van hetgeen, waartoe die tusschenkomst van den Staat zou leiden, wij behoeven dan slechts het oog te slaan op Engeland; daar wilde de Staat inderdaad tusschen beiden treden, ten einde de verzorging der arbeiders op zich te nemen en hunne dagloonen te verbeteren, ten einde die in verband te brengen met hun onderhoud; maar de verderfelijke gevolgen van zoodanige tusschenkomst zijn te wel gebleken, dan dat men zoodanig stelsel ter hand zou kunnen nemen. Ziedaar hetgeen wij daarvan moeten zeggen, zoo wij enkel het oog slaan op het nut, hetwelk het stelsel van Staatstusschenkomst kan opleveren; maar wat leert ons nu de beschouwing van den Staat zelven? Wat leeren wij, wanneer wij den Staat zelven beschouwen in zijnen aard en werking? Het denkbeeld van den Staat brengt niet mede, dat hij de verzorging der behoeftigen op zich zou nemen; hij is geroepen om aan allen vrije aanwending van hunne krachten en begaafdheden te verzekeren, als ook dat zij vruchten van hunnen arbeid zullen plukken; hij is geroepen tot de bescherming van allen ten aanzien van de uitoefening hunner regten, zonder welke zij aan hunne bestemming niet kunnen voldoen. Ik verklaar de roeping van den staat niet anders te begrijpen, en indien wij al de zorg voor de algemeene welvaart daaronder wilden betrekken, zouden wij moeten zeggen, dat deze niet kan worden verzekerd, dan wanneer de Staat zich bij den aangewezen werkkring houdt. Wanneer wij aldus den aard en de werking van den Staat ons duidelijk voor oogen stellen, dan gevoelen wij, dat de Staat enkel van de ingezetenen de middelen kan vorderen, die kunnen leiden tot verwezenlijking van het voorgestelde doel; de Staat is dus niet geregtigd om de middelen te vorderen, ten einde te voorzien in de behoeften van armen en noodlijdenden; dan eerst kan de Staat daartoe overgaan, wanneer dit in het belang der openbare orde en der algemeene veiligheid wordt gevorderd.”

De heer Thorbecke achtte nadere toelichting onvermijdelijk:

„De geachte spreker uit Utrecht, dien ik eventjes, zeer zachtjes, naar ik meen, had aangeraakt, gevoelde zich getroffen, en heeft op een paar mijner woorden uitvoerig geantwoord.

Van mijne zijde zou ik niet antwoorden, indien hij mij wèl had verstaan.

De geachte spreker heeft mijne rede opgevat, alsof ik had gezegd: „De Staat moet zich het verbroken evenwigt tusschen „kapitaal en arbeid aantrekken.” Ik heb nog het een noch het ander gezegd of bedoeld.

De spreker, meenende gehoord te hebben, dat, naar mijn oordeel, in de tegenwoordige maatschappij het evenwigt tusschen kapitaal en arbeid was verbroken, heeft zich daartegen verzet; want er bestaat, volgens hem, tusschen kapitaal en arbeid, vrede en de schoonste harmonie.

Ik heb niet gezegd, dat het evenwigt verbroken was. Ik heb gezegd, „dat de betrekking tusschen kapitaal en arbeid in de tegenwoordige maatschappij grootelijks was veranderd.”

Ik geloof niet, dat iemand, eenigzins met de hedendaagsche maatschappij bekend, dat zal tegenspreken. Ik heb niet gewaagd van een verbroken evenwigt, maar van dat tusschen de vraag en het aanbod van arbeid, en twijfel, of die stelling tegenspraak zelfs bij den geachten spreker uit Utrecht zal ontmoeten.

Maar, zegt de spreker, de Staat moet niet tusschen beide treden. Mijne Heeren, heb ik het tegendeel gezegd, of kon uit mijne rede worden afgeleid, dat de staatsmagt een verbroken evenwigt, hetzij tusschen kapitaal en arbeid, hetzij tusschen de vraag en het aanbod van arbeid, zou moeten goedmaken? Neen, maar de gevolgen van zoodanigen toestand leggen aan den Staat verpligtingen op, waaraan hij zich niet mag onttrekken.

Volgens den spreker moet armenzorg aan den Staat vreemd blijven; de Staat heeft daartoe geen regt. Mijnheer de Voorzitter, ik vat dat niet, in het begrip van den spreker zelven. Hetgeen ik geantwoord heb, had betrekking op eene vroegere rede van den geachten spreker. Hij had ons het doel de bestemming van den Staat voorgehouden. Hij had gezegd: „de Staat is ge„roepen voor de welvaart, voor het geluk, voor de ontwikkeling, „voor de regtsveiligheid zijner ingezeten te zorgen; niet armver„zorger te zijn.” Mij dat herinnerende, heb ik mij gevraagd, — en uit die vraag is het woord voorgesproten, dat het antwoord van den spreker heeft uitgelokt, — heb ik mij gevraagd: hoe is dat te rijmen, dat de Staat zorge voor de welvaart, voor het geluk, voor de ontwikkeling, voor de regtsveiligheid zijner ingezetenen, doch zich den toestand en de ellende van die talrijkste klasse der maatschappij, die ik dezen morgen schetste, niet aantrekke?

Ik weet wel, Mijnheer de Voorzitter, dat de geachte spreker alle armenzorg aan de bijzondere liefdadigheid wil overlaten, maar hoe, wanneer de diakonie, tusschen den arme en de overheid geplaatst, die armenzorg verkeerdelijk bestuurt, wanneer het gevolg is, dat niet de armoede worde geweerd, maar dat zij, en met haar luiheid en zorgeloosheid worde gevoed? Kan, mag de Staat, welke, volgens den spreker, geroepen is voor de ontwikkeling, voor de welvaart, voor de regtsveiligheid van zijne burgers te zorgen, dat lijdelijk aanzien? De heilzaamste maatregelen, die de overheid, volgens den spreker zelven, geroepen kan zijn te nemen, kunnen, door het ontijdig geven van aalmoezen, door eene armenzorg, zonder beleid, worden verbroken en verijdeld.”

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Gisteren is per telegraaf uit Weenen de belangrijke tijding ontvangen, dat de Russen de Donau-Vorstendommen geheel zullen ontruimen, en tot over de Pruth terugtrekken, terwijl het Oostenrijksche leger de Vorstendommen niet binnenrukken zal. Wij wagen ons aan geene gissingen op het enkele berigt, dat wij ontvangen hebben. Een ieder zal het gewigt van dit feit beseffen, indien het blijken mogt waar te zijn, en tevens begrijpen, welke groote veranderingen daardoor ontstaan kan, in de houding der Duitsche mogendheden. De Russen, die een zoo groot materieel en ontzaggelijke hoeveelheden proviand medevoeren, kunnen niet zoo spoedig de Vorstendommen verlaten; generaal Osten-Sacken zou, naar men wil, den terugtogt leiden. Maar het feit alleen, dat Rusland het voornemen te kennen geeft, om zijne troepen over de Pruth te laten terugtrekken, is genoeg om den toestand zoowel uit het staat- als krijgskundig oogpunt, aanmerkelijk te wijzigen. Wij zullen de nadere berigten afwachten, voordat wij onze beschouwingen zullen mededeelen.

Gelijk wij gisteren als onze meening hebben uiteengezet, bevestigt het zich, dat de vloot, die den 21 Julij Baldjik is vertrokken, slechts de kusten van de Krim moest verkennen. Intusschen verzamelt de vice-admiraal Hamelin, die met 12 schepen te Varna is gebleven, de Turksche vloot en alle beschikbare transportschepen, die zich te Konstantinopel bevinden, zoodat bij de terugkomst van het uitgezondene eskader onmiddellijk een sterk expeditieleger zal kunnen worden ingescheept; de *Morning* [...] beweert, dat het slechts 50,000 man sterk zal zijn, de *Morning Advertiser* houdt vol, dat het 80 à 100 [...] man zal tellen. Intusschen verwacht men geenerlei [...]rijke tijdingen daaromtrent binnen drie weken of [...] maand.

Intusschen rukken de Turken de Vorstendommen bi[...] Volgens de correspondentie van de *Cölnische Zeitung* [...] hun leger 85,000 man sterk zijn. Per telegraaf wordt ge[...] dat Iskender Beij den 6den dezer, aan het hoofd [...] eenige ligte ruiterij, die stad is binnengerukt. De [...] hebben hunne Donau-flotille naar Ismail gevoerd en [...] den toegang tot den Donau bij die stad ontoegankelijk [...] door het versperren van de rivier en het laten zinken [...] schepen; zij wapenen ook Galatz en Ibraïla.

De berigten uit Spanje zijn niet geheel gunstig. [...] de toestand, ten gevolge van krachtige maatregelen [...] generaal Concha, te Barcelona veel verbeterd en [...] brieken heropend; maar te Madrid bestaat nog steeds [...] spanning. De Koningin-Moeder is daarvan grootendeels [...] oorzaak. Zij is zeer gehaat, en toch verzet de gehee[...] volking zich tegen haar vertrek, daar men vreest, [...] in het buitenland kuiperijen zal aanknoopen. Twee [...] gen tot ontvlugting, op den 3 en 4 dezer gedaan, werden [...] door de benden van zekeren Pucheta, een toreador [...] aan het hoofd van de bevolking der voorsteden sta[...] generaal O'Donnell heeft een rapport aan de Koningin [...] rigt, ten gevolge waarvan alle leden van den Senaat [...] vroeger van militaire betrekkingen waren beroofd [...] hunne oppositie tegen de vroegere kabinetten, in [...] waardigheden worden hersteld. Dit voorbeeld za[...] schijnlijk ook voor de regterlijke en burgerlijke be[...] gevolgd worden. De generaal Ros de Olano he[...] kommandeurskruis van de orde van San-Fernando [...] gen, wegens de uitstekende wijze, waarop hij [...] den roemrijken strijd van Vivalcaro heeft onder[...] Dit was het gevecht aan de poorten van Madrid t[...] de troepen van den generaal Blaser en die van [...] stane generaals. Koningin Isabella moet wel gee[...] van gezag meer hebben, om decreten te onderte[...] waarbij hare waardigheid zoo zeer wordt gekrenkt.

De *London-Gazette* deelt thans officieel mede, [...] Parlement overmorgen, den 12 dezer, door de [...] gesloten zal worden.

Het Lagerhuis heeft de wet houdende verbod [...] aankoop van Russische fondsen door Engelsche on[...] Maandag aangenomen, na verwerping van twee [...] F. Kelly voorgestelde amendementen.

De bladen van New-York willen, dat Engeland [...] zou aanwenden om zich van de Russische bezit[...] Amerika meester te maken; intusschen wil de [...] dat er onderhandelingen hangende zijn, om die bez[...] aan de Vereenigde Staten af te staan.

In Italie, vooral te Napels en te Genua, heerscht [...] lera. De Koning van Sardinie heeft de hospitalen [...] bezocht. De toestand in Parma is niet veranderd.

In Mexiko woedt steeds de burgerkrijg. Alvarez, [...] overlijden reeds was gemeld, bevond zich in [...] dagen van Julij te Acapulco, aan het hoofd van [...] aanzienlijke magt. Verscheidene staten hebben zi[...] de dictatuur van Santa-Anna verklaard.

De berigten, gister per telegraaf over Triest ont[...] deelen de aankomst van de overlandmail aldaar [...] berigten uit Bombay loopen tot 1 Julij. Het ho[...] scheen tot den vrede geneigd. In Cabul zeide men [...] Czaar aan Perzie beloofd had, dat hij aan dat [...] vroeger veroverde provincien zou teruggeven, [...] Shah twee legers tegen Turkije op de been b[...] verzekerde ook, dat de Russen zich van het fo[...] niet *Eocan* (zooals gisteren per telegraaf is gemeld) [...] meester gemaakt.

De Hollandsche expeditie tegen de Chinezen op [...] is gelukt. Montrado is genomen. Bij Kema (Molukken) [...] de korvet *Sumatra* verbrand; het scheepsvolk is [...] gered.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN DONDERDAG, 10 AUGUSTUS.

De beraadslagingen worden voortgezet over het [...] tot verhooging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting [...] van de begrooting van het bijzonder fonds tot [...] der uitgaven, voortvloeijende uit de kolonisatie [...] tigen in de koloniën der Maatschappij van [...] over 1854.

De heer STORM VAN 'S GRAVESANDE heeft gelijke bezwaren als de heer Hugenholtz. Het kan wel niet ontkend worden dat de duurte der levensmiddelen, ongunstige oogsten enz., invloed op de gesteldheid der maatschappij heeft uitgeoefend, maar bij hem ontstaat de vraag: of niet die toestand der maatschappij ten deele haar eigen schuld is? Hij vestigt o. a. de aandacht op het punt reeds in het voorloopig verslag behandeld, namelijk op de gewoonte om schulden te laten kleven op de hoeven, die in pacht aan kolonisten worden gegeven, welke zoodanige hoeven met den schuldenlast in pacht moeten nemen, met het vooruitzigt van zich daarvan niet te kunnen ontdoen. Aan die gewoonte schrijft hij het toe, dat de landbouw zich in de kolonie niet genoeg ontwikkelen kan; en dat dit invloed heeft op de algemeene gesteldheid der maatschappij zal niet kunnen worden ontkend, evenmin als dat, bij verdere gevolgtrekking zal kunnen worden tegengesproken dat als die algemeene toestand beter ware, de buitengewone bijdragen van rijkswege minder zouden behoeven te zijn.

Ten tweede heeft hij aanmerkingen op de administratie der maatschappij, er is eene dubbele administratie, waardoor veel meer uitgaven noodig zijn. De Regering moet er bij de maatschappij op aandringen om hierin verbetering aan te brengen; als alles zoo blijft en als wij maar geroepen worden om bij te passen, dan zal de inrigting nooit veranderen. Ten slotte wil hij ook dat meerdere inlichtingen aan de kamers worde gegeven omtrent de inrigting der maatschappij, vooral wat hare financiele gesteldheid betreft.

De heer VAN GOLTSTEIN heeft geen bezwaar tegen het ontwerp. De tegenwoordige toestand der maatschappij is het gevolg van de duurte der levensmiddelen en ofschoon er geene verpligting aan de zijde van het Rijk bestaat om de te korten aan te vullen, zoo pleiten daarvoor toch gronden van billijkheid. Vroeger werd eene gelijke beslissing genomen. Maar nu zijn er bezwaren gerezen tegen de financiële gesteldheid der maatschappij, die eigenlijk geheel vreemd zijn aan het ontwerp.

Spr. deelt het denkbeeld niet omtrent het bouwvallige dier inrigting, maar meent dat zij voldoet van hare bestemming; zij is vooruitgaande; heeft door eene conversie *f* 42,000 jaarlijks bespaard, maar is desniettemin belast met eene vlottende schuld van 9 ton, hetgeen haar inderdaad belemmert. Maar ook daaromtrent heeft zij voorstellen aan de Regering gedaan om die vlottende schuld te consolideren. Spr. gelooft, dat er alle reden aanwezig is voor de Regering om hare medewerking daartoe niet te onttrekken. Ook is de moeijelijkheid, waarin de maatschappij verkeert, voor een gedeelte aan de Regering te wijten.

De heer MACKAY is in eene breedvoerige wederlegging getreden van hetgeen zoowel gisteren als heden door sommige sprekers nopens de maatschappij is in het midden gebragt. Hij heeft daarbij doen opmerken, dat in 1841 door eene bijzondere commissie, op last der Regering de geheele staat van zaken werd onderzocht en dat dit ook op de plaats zelve geschied is. Van dien tijd af is er zoo voor de Regering als voor de vertegenwoordiging het meest mogelijke licht over de zaken der maatschappij opgegaan. Spr. heeft te kennen gegeven, dat men niet jaarlijks tot een ander stelsel van landbouw kan overgaan. De maatschappij is geene financiële speculatie, maar eene zaak van weldadigheid. Van daar, dat de Regering ... maar niet zoo spoedig heeft opgeheven, maar haar met het meeste respect heeft behandeld. De Regering houdt het grootste toezigt op den geheelen gang van zaken bij de maatschappij. Daarbij heerschen de grootste orde en tucht. Alles controleert elkander. De aanvrage, die nu gedaan is, is geheel aan buitengewone omstandigheden toe te schrijven. Spr. zegt, dat de maatschappij wel in moeijelijken financiëlen toestand gekomen is, doch dat dit geen zorg behoeft te baren als men haar als eene inrigting beschouwt, die eene kleine gevestigde schuld heeft.

De heer HUGENHOLTZ heeft den heer Mackay beantwoord en op nieuw doen uitkomen dat het hoogst wenschelijk is dat er een grondig onderzoek plaats hebbe waaraan de ongunstige toestand der maatschappij is toe te schrijven. Daar hij de overtuiging heeft, dat zij op den tegenwoordigen voet niet kan blijven bestaan, zal hij tegen het ontwerp stemmen.

De heer MACKAY is nog op sommige punten teruggekomen en heeft op nieuw betoogd, dat het bestuur der inrigting volgaarne bereid is al die inlichtingen te verschaffen, welke men daarover nog zou mogen verlangen.

De MIN. V. BINNENL. ZAKEN zegt, dat het hem leed gedaan heeft, dat hij dergelijke aanvrage weder heeft moeten doen. Eerst is bij hem het denkbeeld ontstaan om de zaken der maats. op nieuw aan een onderzoek te onderwerpen, maar daar dit in 1841 door eene bijzondere commissie met de uiterste zorg is geschied en daar er sedert 1848 geen penning meer buiten het contract verstrekt is, heeft de regering dit niet noodig geoordeeld. Zij is te minder daartoe overgegaan omdat de behoefte, waarin door deze subsidie zou worden voorzien, geheel van buitengewonen aard is. Werd deze subsidie geweigerd: men zou welligt tot eene ontbinding der inrigting moeten komen; ook hij is van gevoelen wat reeds in 1841 werd aangevoerd, dat de Staat niet dan in den uitersten nood tot eene overname der inrigting zou moeten besluiten. Sedert 1841 zijn de zaken der maatschappij verbeterd, de conversie der oude schuld heeft plaats gehad. De vlottende schuld zal, naar hij vertrouwt, spoedig worden vastgelegd. Van regeringswege zal in geen opzigt waarborg of garantie worden verleend. Zij houdt streng toezigt en waar het haar blijkt, dat er verbetering mogelijk is, beijvert zij zich, om zoo veel in haar is, daarvoor te zorgen.

De heer VAN GOLTSTEIN heeft zijn genoegen betuigd, dat uit de mededeeling des ministers is gebleken, dat de regeling der vlottende schuld van de maatschappij aanstaande is.

De algemeene beraadslagingen zijn daarop gesloten.

Nadat de artikelen achtervolgens werden goedgekeurd is het wets-ontwerp in zijn geheel aangenomen met 32 tegen 5 stemmen. *Tegen* de heeren Westerhoff, Reinders, de Poorter, Storm van 's Gravezande en Hugenholtz.

Na eene korte pause werden de beraadslagingen geopend over hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor 1854. (Stichting van een stoomgemaal ter ontlasting van Rijnlands boezem op den IJssel).

De heer v. BOSSE ontwikkelt eenige bezwaren, die hij vooralsnog tegen het verleenen van dit crediet heeft.

De Voorzitter bemerkt intusschen dat er geen 35 leden tegenwoordig zijn. Er wordt appel nominaal gehouden.

Er zijn slechts 34 leden tegenwoordig.

Bijgevolg wordt de voortzetting der beraadslagingen bepaald op morgen ochtend ten 11 ure.

's Gravenhage, 10 Augustus.

Z. M. heeft tot broeder der orde van den Nederl. Leeuw benoemd J. E. Teijsmann, hortulanus bij 's lands plantentuin te Buitenzorg op Java.

Wij vernemen uit Rosendaal, dat men bezig is, eene associatie tot stand te brengen om dagelijks 's morgens na aankomst van den Spoortrein van 8 u. 20 m. te Rosendaal, welke in correspondentie is met Frankrijk, Duitschland en Engeland onmiddellijk een courier, over de Willemstad en de Buitensluis naar Rotterdam te doen vertrekken, en dat deze dit traject in 3 uren 20 minuten zoude afrijden om alzoo nog tijdig genoeg uit Rotterdam per spoor ten 11—45 te vertrekken om te Amsterdam ten 2—37 voor Beurstijd aan te komen. Hierdoor zal aan eene behoefte voldaan worden, waarin door de Posterijen *niet* wordt voorzien, immers deze zullen de brieven, welke uit Frankrijk, Engeland en Duitschland over Belgie ten 8 u. 20 m. te Rosendaal aankomen, eerst ten 5 uur te Rotterdam, 7 uur te 's Hage en 11 uur des avonds te Amsterdam bezorgen.

Men meldt tevens, dat verschillende Handelshuizen van Amsterdam en Rotterdam zich vereenigd hebben, om door eene geldelijke bijdrage, deze onderneming tot stand te brengen, ten einde hunne buitenlandsche Correspondentien, op deze wijze vóór beurstijd te kunnen ontvangen.

---

* H. M. de Koningin, vergezeld van den jeugdigen Prins, is gisteren avond ten 7½ ure alhier aangekomen.

---

* H. M. de Koningin heeft gisteren avond een bezoek gebragt bij H. M. de Koningin-moeder en H. K. H. de groothertogin van Saksen-Weimar-Eisenach.

---

* H. M. de Koningin benevens H. K. H. de Groothertogin van Saxen-Weimar-Eisenach, HD. zoon en beide dochters, alsook Prinses Marie, dochter van HH. KK. HH. Prins en Prinses Frederik, maken dagelijks, bij het Groot Stedelijk Badhuis te Scheveningen, gebruik van de baden. Het getal der aanzienlijke familien, die aldaar insgelijks de baden gebruiken, is zeer groot.

---

* De Eerste Kamer der Staten-Generaal is bijeengeroepen tegen Woensdag, den 23 dezer, tot hervatting harer werkzaamheden.

Naar men verneemt zal de wet houdende veranderingen van misdrijven, en die ter uitbreiding van de regtsmagt der kantonregters met 1 September e. k. in werking treden.

---

* Z. Exc. de heer Sick, minister van Z. M. den Koning van Denemarken bij het Nederl. Hof, is heden nacht uit de residentie naar Brussel vertrokken.

---

* In deze residentie zijn aangekomen, en aan het hotel *Paulez* afgestapt, de heeren de Bruijn van Melis en Mariekerke, griffier aan het Hof in Zeeland, komende van Middelburg; baron D. Bentinck, kamerheer des Konings met familie, komende van Zwolle, mr. Desfontaines Dormeuil, maire van de gemeente Dumont, directeur en stichter van den schouwburg van het Paleis Royal.

---

* Gisteren heeft een persoon, in verregaanden staat van dronkenschap, zijne vrouw eene zware verwonding in de buik toegebragt. De dader is in hechtenis genomen en de vrouw verkeert in gevaarvollen toestand

---

Door het overlijden van den heer J. F. van Heijde te Strijp, zal in dit kiesdistrict, tot verkiezing van een lid der Tweede Kamer in twee bussen gestemd moeten worden, de eene keuze zal zijn tot September en de tweede keuze om in te gaan met September e. k.

Ten aanzien van het beroep van ds. Zaalberg te 's Gravenhage vernemen wij thans uit eene goed onderrigte bron, dat de beslissing omtrent het protest van ingezetenen der residentie en dus ook het hooger beroep onwettig was. De Synode toch heeft beslist, dat het klassikaal bestuur van 's Gravenhage incompetent was om in deze te beslissen; want dat het onderzoek ressorteerde onder het klassikaal bestuur der standplaats van den beroepen predikant.

Hiermede strookt geheel het berigt, ons van eene andere zijde geworden, dat de protesterenden tegen het beroep van ds. Zaalberg zich eerstdaags zullen wenden tot den kerkeraad van Deventer.

Indien thans dezelfde weg gevolgd wordt als bij het eerste protest, zal de beroepen predikant, zelfs in 't geval eener gunstige decisie, in het eerste jaar zijne intrede zeker niet in de residentie doen. (*Arnh. Ct.*)

De *Nederlander* verneemt uit eene goede bron, dat Z. M. den heer Kramers, hoofdonderwijzer aan het opvoedingsgesticht te Noortheij, benoemd heeft tot ridder der orde van de Eikenkroon.

Ds. W. Kraijenbelt, te Overschie, heeft voor de beide laatstgemelde op hem uitgebragte beroepen, naar de gemeente Aalst en Nieuwe Tonge, bedankt.

Gisteren is van de werf de Hoop te Vlaardingen door den scheepsbouwmeester L. van Dam met goed gevolg te water gelaten het barkschip *Koning en Vaderland*, groot ruim 300 Java lasten, zullende gevoerd worden door kapt. B. A. T. van Bruggen, en daarna de kiel gelegd voor het schip *Cornelia*, beiden onder directie voor de reederij van den heer H. Kikkert aldaar.

Gisteren heeft te Rotterdam eene algemeene vergadering plaats gehad van de leden der *Koninklijke Nederlandsche Yacht-Club*, welke bij afwezigheid van Z. K. H. prins Hendrik, door den vice-president, werd gepresideerd.

Ten gevolge der ongeregeldheden, die den 7 Aug. te Ooltgensplaat, plaats gehad hebben, over het niet houden der kermis hebben de heeren Cardux en van Pernis, die het meest aan de baldadigheden bloot stonden, bedankt, niet alleen als wethouders maar ook als leden van den gemeenteraad.

Eergisteren heeft de Bisschop van Haarlem, de H. Catharina-kerk, bekend onder den naam van Geloof, Hoop en Liefde, te Amsterdam, plegtig geconsacreerd.

De rigting van den door den Keulen-Mindener spoorweg maatschappij aan te leggen weg, ter verbinding van het Duitsche spoorwegnet aan den Nederl. Rijnspoorweg is thans vastgesteld. Die weg loopt van het station Oberhausen over Sterkrade en Dinslaken naar Wesel, vervolgens naar Haldern en Mielingen tot aan de Hollandsche grenzen. De werkzaamheden hebben een aanvang genomen.

De vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels hield den 7den te Amsterdam hare gewone jaarlijksche algemeene vergadering, waaraan een groot getal boekhandelaars deel nam. Onder verschillende ter vergadering genomen besluiten mogen vermeld worden, de benoeming eener commissie ter overweging van middelen om de vruchten van vaderlandsche wetenschap en letteren meer bekend te doen worden in den vreemde, en voorts de magtiging van het bestuur tot het aanwenden van pogingen, om het meest belangrijke in den Hollandschen boekhandel, op de in 1855 te Parijs plaats hebbende tentoonstelling te doen vertegenwoordigen. Het bestuur is thans zamengesteld uit de heeren A. C. Kruseman, J. H. Gebhard, F. Muller, R. J. Schierbeek en H. V. van Gogh. De geheele vergadering kenmerkte zich door een merkwaardigen geest van verbroedering onder zoovele beroepsgenooten, en werd besloten met een vrienschappelijken maaltijd, waar gulle vrolijkheid den toon gaf. (*Handelsblad.*)

Vlaardingen, 8 Aug. De 4 eergisteren aangekomen haringschepen bragten van 30 tot 40 ton mede; er zijn in alles nu nog slechts 12 schepen aan geweest, waaronder 2 op Maassluis, waarvan eene met 9 ton en gebroken mast.

Volgens een brief in dato 28 Julij, door een schipper op de hoogte van Hitland geschreven; was er aldaar geen haring te vangen; er waren er die hoegenaamd nog niets aan boord hadden, anderen hadden van 1 tot 6 tonnen, zoodat het er allertreurigst uitzag.

De kleinigheden zoutevisch, bekend onder den naam van »haringmanvisch,» welke de haringschepen medebrengen, en welke van mindere kwaliteit is dan de gewone, door sloepen gevangen zoutevisch, worden à *f* 19,50 per ton in den afslag verkocht.

Volgens een over Ostende aangekomen berigt van IJsland, zag het er voor de Hollandsche visschers aldaar allerellendigst uit, daar de hoogste slechts 4 last visch aan boord had. (*A. C.*)

's Bosch, 9 Augustus. Met leedwezen ziet men de sierlijkheid van het kerkgebouw der Fransche hervormde gemeente alhier ter stede ontnemen, door het afnemen der beide op dat gebouw staande steenen torentjes, — de oorzaak der amovering schijnt men toe te schrijven aan de groote herstellingen, die deze torentjes voor het tegenwoordige vorderen, — ontstaan naar dien ze in een ongunstig saisoen gebouwd, de specie is bevrozen, waardoor het omkleedsel van portlandsche cement op vele plaatsen is afgevallen.

Men moet het jammer noemen, dat het ... bestuur, zich niet liever een offer heeft getroost, om ze behoorlijk te doen herstellen, daar toch het gebouw in zijn kleinen omvang, onder eene der schoonste publieke gebouwen binnen onze stad ... en wel bijzonder door het ... der beide torentjes aan het geheel net ontworpen voorkomen geven. (*N. N. B.*)

's Bosch, 10 Augustus. In het belang der maatschappij mogen wij ons verheugen, dat er door den ijver van den officier van justitie alhier, Mr. Twiss, eene misdaad ontdekt is, welke langen tijd onafgebroken gepleegd werd, welke de ergste gevolgen na zich sleept, en als eenig in hare soort moet beschouwd worden.

Het is eene opligting of afzetterij op groote schaal in eene der gemeenten van dit Arrondissement gepleegd, bestaande in het schrijven van menigvuldige brieven aan personen en familien in Amsterdam, waarin door den schrijver, uit Amsterdam afkomstig, zekere sommen gelds gevorderd werden, van hen aan wie de letteren gerigt waren, onder bedreiging van bij gebreke daarvan schandelijke geheimen van die personen of familien te zullen bekend maken. De meesten zonden het verlangde geld; anderen weigerden.

De schuldige is in de strafgevangenis van onze stad overgebragt, en zoude reeds tot bekentenis zijn gekomen. Hij moet onder een godsdienstig uiterlijk, de schandelijkste aller huichelaars wezen. Met de grootste belangstelling ziet men het verdere onderzoek en de groote ontdekking in deze te gemoet, waarover wij vooralsnog niets meer zullen zeggen.

Ingezonden Stukken.

Aan de Redactie van *de Grondwet!*

In de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van den 8sten jl. komt een artikel voor van den heer van Herwerden strekkende, om mijne, in het dagblad *de Grondwet* van den 26sten en 27sten Julij geplaatste beoordeeling van eenige brochures van dien heer te wederleggen, vooral ten opzigte van het bewijs, dat ik daarin vermeen geleverd te hebben, dat bij het stelsel van *gedwongene* een *bijstelsel* van *vrije* kultuur kan bestaan, zonder elkander te benadeelen.

Aangezien de *feiten*, die ik heb aangehaald, door den heer van H. slechts door *redeneringen*, maar geenszins door *ontkenning* zijn tegengesproken, zoo vermeen ik, het oordeel over die redeneringen tegenover mijne feiten aan het belangstellende publiek te moeten overlaten.

Alleen op twee punten moet ik in het belang den vrije kultuur en tot nadere opheldering mijner vroegere beoordeeling terug komen. Het eerste is dit:

De heer van Herwerden, sprekende over de vrije, naast de gedwongene kultuur in de Residentie Sourabaya, zegt:

„De heer Lion is zelf suikerfabriekant op Java geweest. „Ik mag hem dus gerust in overweging geven, of hij er „genoegen in nemen zou, indien eens, ten gevolge van „de vestiging van eenige ondernemers voor *vrije* kultuur, „om en bij zijne suiker-fabrijk, zijn riet met minder zorg, „of niet ten *volle* werd aangeplant, en, of hij over de „groote schade, welke hij daardoor lijden zou, ter liefde „voor de *vrije* kultuur, zou henen stappen?„

Ik moet er op antwoorden: *in geenen deele!* maar ik moet tevens ontkennen; dat ik daarom zoude beamen de conclusie van den heer van H. dat hij *te regt* heeft gewaarschuwd tegen het toelaten van een *bijstelsel* van vrije naast dat van gedwongene kultuur. De reden, waarom ik dit niet doe, ligt al weder in feiten opgesloten.

De heer van H. zegt ten opzigte der Residentie Sourabaya: „dat hij hier in Nederland moeijelijk het bewijs kan „leveren, dat de dessa's voor de *verpligte* gouvernements- „kultures afgezonderd, toe of afgenomen zijn ten gevolge „der daarnevens bestaande *vrije* ondernemingen!„

Ik vermeen, dat het bewijs van *toeneming*, of ten minste van *niet* afneming zeer gemakkelijk hier is te verkrijgen. De contractanten, die ik heb genoemd, de heeren Kruseman, en Tissot o. a. zijn immers in Nederland en al waren die heeren er niet, de officiële staten der productie zijn daar, en wat bewijzen die?

Dat de fabrijk Waroe van den heer Kruseman, die in 1847 niet meer fabriceerde, dan 9554, $\frac{43}{100}$ pikol, en vroeger zelden meer verkregen had, in 1848 13737 pik. in 1849 12564 $\frac{05}{100}$ pik. suiker maakte, en sedert gedurig in productie is vooruitgegaan, zoowel in kwantiteit, als kwaliteit.

Dat de fabrijk Ketegan van den heer Tissot, naast de vrije ondernemingen gelegen, produceerde:

in 1847 13,517 $\frac{48}{100}$
„ 1848 17,849 $\frac{34}{100}$ pikol suiker.
„ 1849 18,852 $\frac{59}{100}$

Ook die fabrijk is met dezelfde hoeveelheid gronden, 480 bouw van 500 □ roeden elk, gedurig vooruitgegaan, en produceert thans reeds 23,000 pik. jaarlijks.

Overal zoude men dezelfde statistieke bewijzen vinden, maar ik bepaal mij bij de vroeger genoemde fabrijken, om aan te wijzen, dat de vrees van den heer v. H. omtrent het nadeel van een *bijstelsel* van *vrije* naast de *gedwongene* kultuur ongegrond is.

Het tweede punt, waarop ik vermeende, te moeten terugkomen, is dit. De heer v. H. heeft, zonder, hetgeen ik aanhaalde omtrent de betaling van koffij in de afdeeling Trenggalik, en de onbillijkheid van het daar werkende stelsel, tegen te spreken, gezegd, „dat HIJ dat stelsel niet heeft uitgedacht, enz.„ Wat daarop volgt, doet mij vermoeden, dat de heer v. H. in de meening verkeert, dat ik zoude getracht hebben, in mijne beoordeeling zijner brochure eenigen twijfel te doen ontstaan omtrent zijne geschiktheid in vervulling van ambtsbetrekkingen of mindere belangstelling in het welzijn der bevolking, die aan zijne zorg was toevertrouwd.

Tegen eene diergelijke gedachte moet ik ten sterkste opkomen. Ik ken de Afdeelingen in de Residentiën Kederie en Bezoekie, die door den heer v. H. vroeger zijn bestuurd, niet van hooren zeggen, maar door persoonlijke aanschouwing, en de heer v. H. heeft daar zoodanige sporen nagelaten van bekwaamheid, ijver en belangstelling, dat ik wel durf betwijfelen, of vooral de assistent-Residentie Ngrowo zich in een zoo bloeijenden staat zoude bevinden, als thans reeds het geval is, indien de heer v. H. die *niet* had helpen organiseren. Ik heb altijd vermeend, dat verschil van gevoelen omtrent stelsels of staatkundige kwestiën nimmer beletten mag, hulde te doen aan bekwaamheid, ijver en getrouwe pligtsbetrachting, waar men die ook moge vinden, en het is voorzeker niet in mij opgekomen, ten opzigte van den heer v. H. van deze meening af te wijken.

Of de heer v. H. door mijne bedenkingen tegen zijne zienswijze, zich genoopt zal gevoelen, een nader onderzoek te doen, en dan van *zijne* zienswijze terug te komen, dan wel daarin te volharden, moet natuurlijk geheel aan hem worden overgelaten.

'S Hage, 9 Augustus 1854. H. J. Lion.

Taal-Verrijking.

„Men moet de taal in het leven beluisteren„, zegt de Hoogleeraar de Vries, in volle warmte voor onze spraak. Een mooije raad! — Neen, stopt liever uwe ooren digt, vooral in kringen, waar *goed spreken* gehoord *moest* worden; want als gij ze te luisteren legt, dan krijgt ge pijn aan uw hart.

Daar zijn nu b. v. de Gedep. Staten van het verscheurde Holland, zamen aan het werk geweest om het „*Ontwerp-Reglement* voor het Hoogheemraadschap van Rijnland„ te verbeteren.

Een lief ontwerp dat *Ontwerp-Reglement!* — Men kan in het Hollandsch zeggen *ontworpen reglement*, *ontwerp van een reglement*, *reglements-ontwerp*, — zoo ge maar wilt, en wat ge maar wilt, keus in overvloed! maar, ja wel! liever een domme vertaling van onfransch-Fransch, dan goed Hollandsch spreken: projet-loi — ontwerp-reglement; — charmant, mon cher — bevallig, mijn waarde. Maar hoort ge dan niet, Heeren! dat ge alzóó niet spreekt van een ontwerp van een reglement; maar van een reglement van een ontwerp? dat ge den kersenboom verwart met den boomkers? — Ik weet wel, dat Heeren Gedeputeerden van 1854 dat woord niet hebben uitgevonden; maar dat het dateert van le bon vieux temps der Tweede Kamer, toen er de nationale Westphalingers, de von Rappard's, en von Rosenthal's, Baud's en van Hall's, de Schimmelpfennig's en von Golsteinen, het orgel trapten; maar is het u nooit nog opgekomen, dat de westphaalsche pennehouder, die het eerst dat woord heeft voortgebragt, er wel had mogen bijschrijven: dat hij toen nog maar drie „wein-glasen„ had opgedronken?

Doch dit slechts ter loops; ik wilde op een nieuw woord wijzen, dat door heeren Gedeputeerden tot verrijking onzer taal is uitgedacht. Er wordt in art. 85 gesproken van *dijkpligtigheid*. Men mag gelooven in dit ons goede land van water en slik zal de kleinste boerenzoon dat verstaan. Ja wel, fluiten! Wat doen onze Gedeput. van Noord- en Z.-Holland, die voor *Hollandsche* menschen, een *hollandsch* reglement ontwerpen? „Tot verduidelijking is het woord *hoefslag* bijgevoegd, vermits de dijkpligtigheid door de hoefslagen wordt aangewezen.„ En in art. 85 leest men nu van „dijk- en *hoefslag pligtigheid*„!! Sie ist doch ausenordentlich ungemein, diese phrase; en wat een onbegrijpelijk effect maakt vooral het redegevende *vermits* daarin? *Hoefslag* is de *maat*, maar juist daarom is men niet hoefslagpligtig. Men is niet verpligt aan de *maat*, maar aan den dijk, naar de mate van den hoefslag.

Art. 155 spreekt van aardpligtigheid; de aardhaling werd berekend naar het schaft; art. 156 zegt naar de □ el; wie zal nu spreken van *schaft pligtigheid*, of van □ *el pligtigheid*? — Pensioen-gelden, vermits hun bedrag door guldens wordt aangewezen, zal men „tot verduidelijking„ schrijven: pensioen- of gulden-gelden„; — wat bliefje? — Hoe zoet! „zoeter dan het zoete lis, aan de zieke visschen is„! — Wat mondgewring is er noodig om die drie gongelende g's tusschen het *halt* en het *heid* uit te geeuwen! 't is óm van te krijten.

Och heeren! is er dan niets te doen aan dat „lamlendige„ taal-verknoeijen? Haarlem en Arnhem hebben in hun gallomanisch hoogelands pedantisme onze vaderlandsche *hekken*, al in *barrières* verfatsoenlijkt, en onze *singels* en *wallen* met het radbraaksel herdoopt, waarmede de franschman ons *bolwerk* in *boulevart* verkromtongt; — en nu is het al zoo ver, dat de Haagsche politie-verordenings-ontwerpers naast het woord *waterbak* het elegante *urinoir*, NB. ter verduidelijking van den Hollandschen lezer! plaatsen. En dat zijn dan de lui die zeggen, dat het gemaal zoo goed is voor den stillen burger!!

TAALOOR.

Advertentien.

DE PILLEN VAN HOLLOWAY *zijn zeer aanbevelenswaardig voor zwakke zenuwen en sterken aandrang van bloed naar het hoofd.* Uittreksel uit eenen brief van den heer John Lloid, te Erw-wen Harlech, Merionethire, aan den professor Holloway. „Mijnheer: Ik reken het tot mijnen pligt, u mede te deelen, dat ik gedurende een geruimen tijd geplaagd was met duizeling in het hoofd en schemering aan de oogen, vergezeld van gebrek aan eetlust en algemeen zwak gestel. Geen middel had mijne ong... kunnen genezen, en ten laatste nam dezelve zoo... ik niet meer kon uitgaan zonder van eene bediende... te worden. De heer Stughes te Harlech, raadde... aan, uwe pillen te gebruiken, hetwelk ik dadelijk... en ben gelukkig u te kunnen zeggen, dat zij mij... hersteld en mijne krachten weder gegeven hebben.

Doosjes Pillen à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 6.75, *f*... *f* 20.50. Potjes Zalf à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f*... *f* 13.85, *f* 20.95.

Zijn op franco aanvragen à contant te bekomen bij... VAN RENESSE, te 's Hage; bij B. ADAMA, te Amsterdam... bij de Wed. A. P. MILIUS, te Utrecht en bij J. STRA... MAN, Hoofd-depôthouder te 's Bosch, alsmede te Londen... Strand 244, HOLLOWAY'S Etablissement. (551)

Z. M. heeft aan de commissie uit de Provinciale Staten... Zuidholland belast met het onderzoek van het ontwerp-reglement... voor de bewaar- of kleinkinder scholen in Zuidholland, en... ontwerp van wijziging van art. 3 van het huishoudelijk sch... reglement, magtiging verleend, om na het sluiten der St... vergadering hare werkzaamheden voort te zetten.

Per Telegraaf.

Parijs. Donderdag 10 Augustus. De *Moniteur* me... dat de Russische gezant aan het Weener kabinet offi... aangekondigd heeft, dat de Russische troepen Walla... en Moldavie ontruimen.

Ondanks deze verklaring heeft de Oostenrijksche M... ter van Buitenlandsche Zaken, Buol, den 8sten me... Fransche en Engelsche gezanten, de heeren de B... queney en Westmoreland, nota's gewisseld, wa... blijkt, dat Oostenrijk, even als Frankrijk en Enge... het noodig acht, om van Rusland waarborgen te eis... om te beletten dat de verwikkelingen, die de rust... Europa verstoord hebben, kunnen wederkeeren. Ooste... heeft zich daarenboven verbonden, om, tot op het... stel van den algemeenen vrede, niet met Rusland te... derhandelen, dan wanneer die waarborgen zullen... kregen zijn.

Munchen, Donderdag 10 Augustus. Het rijtuig... den Koning van Saxen, die van Munchen naar D... op reis was, is nabij Brennbuchel omgestort. De K... werd door een hoefslag van een der paarden getr... en is op de plaats dood gebleven.

Londen, Donderdag 10 Augustus (2 ure). Consols 93, $93\frac{1}{8}$; Mexico N. 3 pct. $24\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. $69\frac{1}{2}$; Gren. Uitg. $6\frac{1}{8}$, $\frac{3}{8}$; Ecuador $3\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$; Spanje bin... 3 pct. $39\frac{3}{4}$, $40\frac{1}{4}$; dito 1 pct. $19\frac{1}{8}$, $\frac{3}{8}$; dito Certific. $5\frac{3}{8}$; dito Passive 4, $4\frac{1}{4}$; Russen $4\frac{1}{2}$ pct. $84\frac{1}{2}$; di... pct. 99; Holl. $2\frac{1}{2}$ pct. 61; dito 4 pct. $92\frac{3}{4}$; Sardi... pct. $85\frac{1}{2}$.

Weinig handel. Bijna nominaal.

Parijs, Donderdag 10 Augustus. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. 99... 3 pct. 72.10; Spanje binn. 3 pct. $34\frac{1}{4}$; dito 1 pct... O. Metall. $81\frac{1}{2}$.

Liverpool, Donderdag 10 Augustus. Heden w... tegen de vorige prijzen, 8000 balen katoen verkocht.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 10 Augustus 1854.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**		
Ned.W.Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$60\ \frac{1}{16}$		Pct.	
Dito Certificat. .	3	$71\frac{5}{8}\ \frac{3}{4}$	*Hope* 1798/1816	5	
Dito Dito . .	4	$89\frac{7}{8}\ \frac{15}{16}$	Dito 1828/1829	5	100
O. I. Leening. .	4		Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$		Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$		Dito *Hope* . . .	4	78
Belgie.			Dito *Stieglitz* .	4	
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	76
D° *Rothschild* .	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig. .	6	
Frankrijk.			Certific. dito. .	6	
Obligatiën . . .	3				
Spanje.			**Polen.**		
Nieuwe	1	$19\ \frac{1}{16}$	Obligatiën . . .	4	
Dito Buitenl. .	3		**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. 6/m.	3	$34\frac{9}{16}\ \frac{3}{4}\ \frac{9}{16}$			
Bew. Sp. Com.		$5\ \frac{7}{16}$	Metalliek . . .	5	64
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	76
Portugal.			Dito letter B. .	5	76
Londen nieuwe.	5	$36\frac{3}{4}\ \frac{13}{16}$	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	32
Dito uitgest . .	4		Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	32

Philad., bank-act. $3\frac{1}{4}$; Mexic., te Lond. 3 ... dito Onb. $23\frac{3}{4}$.

Met uitzondering van Oostenrijksche en Holl. fonds... beter te plaatsen waren, was de markt algemeen... Spaansche blijven merkbaar flaauwer.

FRANKFORT, Woensdag 9 Aug. Metal. ... Spanje binnenl. 3 pct. $34\frac{7}{8}$; dito 1 pct. $18\frac{5}{8}$ ... Lond. $117\frac{1}{2}$; dito Parijs $94\frac{1}{8}$; dito Weenen 96...

PARIJS, Woensdag 9 Augustus. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. ... 3 pct. 71.60; Sp. binn. 3 pct. $34\frac{3}{8}$; dito 1 pct. ...

WEENEN, Woensdag 9 Augustus. N. Metall. ... lett. B. 96; N. Leen. $89\frac{3}{8}$; Bankactien 1260; ... den 12.00; dito op Parijs 145; Zilver $23\frac{1}{2}$. ...

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.